

Öppningstal av Dr Martin Junge

Kyrkomötet i Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland 8.11.2021

Ärade ordförande för kyrkomötet, ärade medlemmar i kyrkomötet;

Kära ärkebiskop, biskopar, pastorer och diakoner

Kära systrar och bröder i Kristus,

Ett bibliskt paradig

... och så såg de honom: hans ansikte sken. Hans utseende hade förändrats medan han bad där uppe på berget. När de såg att det lyste vitt om honom förstod de att den Jesus som de hade delat sina liv med de facto var gudomlig till sin natur. I Jesus mötte de Gud.

"Vi kan bygga hyddor här," var lärjungarnas omedelbara reaktion. Det var ett förståeligt förslag: de ville göra den här gudomliga stunden permanent.

Men vad med de andra lärjungarna? Det var bara tre av tolv som var med Jesus. Resten hade blivit kvar. Räckte ett litet ögonblick av uppenbarelse till för att glömma bort de andra?

Och vad med alla andra människor? Var en stund av intim närhet tillräckligt för att föra lärjungarna från det uppdrag de hade delat med Jesus? "Jag har kommit för att de skall ha liv, och liv i överflöd" (Joh 10:10).

Vi vet inte hur Jesus reagerade på lärjungarnas förslag. Men vi vet vad han gjorde: han gick ner från berget. Han gick in i en by där han mötte en ung människa som var besatt av en så våldsam ande att den ofta kastade ner den unga mannen på marken, ibland till och med i elden. Hans ansikte var vanställt av olyckor. Jesus gick fram till honom. Och helade honom.

Vilken oförglömlig dag för lärjungarna: först fick de se Jesu förvandlade ansikte och sedan fick de möta den unga mannen med det vanställda ansiktet.

I det skeendet beskriver Matteus 17 på ett kraftfullt sätt vad Guds mission handlar om och hur vi, Guds folk, kyrkorna, kommer in och deltar i det uppdraget. Matteus 17 beskriver de två polerna som kyrkan rör sig mellan: från att gripa efter Jesu förvandlade ansikte i Ordet och sakramenten till att vara bemyndigade att möta de människor som vanställs av brustenhet, förtryck och våld.

Det är alltså så här kyrkan andas: genom att andas in Guds livgivande närvaro och andas ut den bland folket genom att förkunna, tjäna vår nästa och vara närvarande i det allmänna. En kyrka som inte andas in kvävs. Det gör också en kyrka som inte andas ut.

Att vara kyrka i en värld i förändring

Jag har delat det här bibliska narrativet på sista tiden för att jag är övertygad om att endast en missiologisk inställning kan hjälpa kyrkorna att se sin plats och sin roll i en värld som förändras dramatiskt för största delen av dem som idag är medlemskyrkor i den lutherska gemenskapen. Allting förändras. Massor. Och flera av de förändringarna utmanar kyrkan.

Kallade till enhet: en gåva i en splittrad värld

Den mest grundläggande av alla de här utmaningarna är att vi verkar leva i en tid då mänskligheten finner det utmanande att leva tillsammans. Familjer splittras, och det gör samhällen och nationer också. Multilaterala strukturer som har byggts upp med möda under de senaste decennierna utsätts för hård press. Vi står inför en verklighet som beskrivs väl i Bibeln: vi människor vet att vi inte kan leva ensamma och på egen hand – då går vi under; men vi har inte heller helt och fullt lärt oss att leva tillsammans.

Var kommer kyrkan in i det här sammanhanget av splittring och bristande kommunikation? Stärker kyrkan det som splittrar, bidrar kyrkan till det mönster av att exkludera, avfärda och segregera som präglar så mycket idag? Eller hörsammar kyrkan Guds kallelse att bli det Gud har gjort oss till: ett?

Spänningarna finns inte bara där ute. De finns också inom kyrkan. När jag ser fragmentering och isolering i kyrkan har jag börjat undra hur rätt en kyrka, eller delar av en kyrka, kan ha om det där "att ha rätt" går tvärtemot att bli ett – orsaken till att Gud blev människa i Kristus? Att ha rätt och göra rätt är fortfarande två helt skilda saker...

Enhet i kyrkan och bland kyrkorna är inte ett självändamål utan ett föregripande av vad Gud gör i denna värld. Enheten uppfyller därmed sin djupaste mening när den blir en gåva till folket som "ser upp emot bergen" för att se om det fortfarande finns hopp, om de fortfarande kan tro på någonting, trots den enorma hopplöshet som frodas i världen (Ps 121).

Jag har uppmuntrat kyrkor att dra sig, riktigt dra sig för att låta enhetens gåva falla sönder, och att i stället bestämma sig för att bevara den gåvan så att kyrkorna fortfarande kan ge enheten som gåva till dem som saknar den idag; till alla dem som går omkring med vanställda ansikten, som inte längre känner igen sig som Guds avbild, som tappar kontakten med sina medmänniskor, eller som ser Guds skapelse som råvaror snarare än som en gåva av Gud.

Det är i brustenheten kyrkan ska finnas. Inte för att tillfoga lidande och smärta, utan för att bidra med förvandling, helande, försoning. Jag ber och hoppas att kyrkorna globalt alltid ståndaktigt ska hålla fast vid den missionala kallelsen.

Vittnesbörd i en sekulär värld

Det är bara att medge att det rum där kyrkan förväntas vittna har blivit en utmaning. Många kyrkor i Lutherska världsförbundet upplever djupgående förändringar i fråga om sin plats och sitt sammanhang. Människors förmåga att förhålla sig till tro som en dimension och som en livsupplevelse är stadd i förändring. Intressant nog är vår värld väldigt tudelad i det sammanhanget: i vissa delar av världen finns det helt enkelt för många konkurrerande gudar, medan gudarna på andra håll knuffas ut ur tillvaron.

Sekulärism är inte dagens melodi överallt, men för många kyrkor är det är ett stort ord. Det utmanar dem. Ändå oroar jag mig när jag ser narrativ i den globala kyrkan som smutskastar sekulärismen och anklagar den för alla fel i världen, till och med för de utmaningar kyrkan står inför och de brister kyrkan själv uppvisar. När man lyssnar till vissa predikningar vittnar de om en sådan förbittring och ett sådant hat mot en värld som inte verkar rätta sig efter Guds plan att det får mig att undra: ser de här predikningarna fortfarande världen som Gud ser den, med tanke på att Gud älskade världen så mycket att Gud utgav sin Son, Kristus, för att frälsa den? Var inte Guds människoblivande i Kristus ett fenomenalt insteg i det sekulära riket, avsett att förvandla det, och är inte kyrkan idag en del av det? Om det är sant, varför är vi så rädda nu?

Jag känner oro inför den arga kyrkan, för att den verkar vinna terräng och få upp farten. För en arg kyrka kan inte predika nåd. En uteslutande kyrka kan inte predika rättvisa och försoning. En grälände kyrka kan inte på ett trovärdigt sätt predika att de som håller fred är saliga (Matt 5:9). En legalistisk och förtryckande kyrka kan inte förkunna Guds frigörande

gåva i rättfärdiggörelsen. För det är så att för den lutherska kyrkan är rättfärdiggörelse och frihet oskiljaktiga syskon.

Men att man är arg, exkluderande och grälsjuk är uttryck för den djupa ångest som finns i många kyrkor i dag. Det gör ont att man mister medlemmar, att man har mindre att säga till om. Det finns känslor av misslyckande och frustration för att man upplever att man inte lyckas ge vidare trons skatter till dagens människor.

En följd av det här är att kyrkan inte är en självklarhet längre. Byggnaderna kanske står kvar, precis som institutionerna och strukturerna. Men kyrkan finns inte längre i många människors tankar, hjärtan och liv på samma sätt som förr.

Det faktumet, ärade medlemmar i kyrkomötet, är en utmaning, men det är samtidigt vår största möjlighet som kyrka. För om vi tar till oss det där svåra så ger det rum för fantasin att flöda, det ger oss utrymme att visualisera en kyrka som kan se annorlunda ut samtidigt som den förblir trogen det uppdrag den har fått.

Jag säger det här som medlem i en kyrka som alltid har varit en liten minoritet i mitt land, Chile. Vi måste hela tiden förklara vem vi är, vad vi står för. Vi måste alltid försvara vår existens och vårt hopp. Vi kan aldrig ta oss själva för givet. Vi kan aldrig vara stolta över antalet medlemmar – för det har tills nu inte varit statistiskt signifikant. Och ändå: vi har varit och vi är fortfarande kyrkan, tack vare Guds nåd.

Mina vänner, en kyrka behöver inte vara stor för att göra skillnad; det är genom att göra skillnad som den blir stor. En kyrka behöver inte finnas i den kulturella huvudfåran och se till att dess budskap passar in – hur skulle man då kunna kallas jordens salt, om hela jorden är just det, salt (Matt 5:13-16)? En kyrka behöver inte vänta på att folk av sig själv ska hitta vägen upp på berget, den kan gå ner till slätterna och hitta dem där de finns.

Det är nu och ingen annan tid som det är tid att vara kyrka

Ärade medlemmar i kyrkomötet, det finns ingen *annan* tid att vara kyrka än just nu. Det finns inte heller en *bättre* tid att vara kyrka än just nu. Det är nu saker händer.

För att kyrkan ska ta det här tillfället i akt måste den motstå en stor frestelse: att söka sin framtid i det förflutna. Nostalgi är förlamande. Nostalgi ställer in kyrkan på en kurs som har sitt fokus på hur det alltid har varit, det förhindrar den från att ta till sig hur det kunde och sannolikt borde vara.

Det är den här öppenheten mot framtiden – en framtid som vi litar på att är i Guds händer – som är en aspekt av den kristna tron som jag uppskattar allra mest. Kristen tro tänker inte i cykler där slutet tar oss tillbaka till början. Nej, vi väntar på det nya Jerusalem, inte det gamla; vi ber om en ny himmel och en ny jord, inte dem vi känner till. Vi väntar på att människor ska uppväckas till en ny tillvaro, inte att de ska återfödas till den pågående materiella världen. Vi väntar på och ber om att Guds rike ska komma, alltså den dag då Gud har uppnått sina mål.

Det är inte nostalgi, utan hoppet som driver kyrkan framåt. Eftersom Gud inte har gått ut ur historien är inte heller kyrkans historia över. Eftersom Guds uppdrag fortfarande pågår så pågår också kyrkans delaktighet i det uppdraget. Eftersom Guds arbete inte är klart har kyrkan inte blivit arbetslös.

Sannerligen: kyrkans framtid är öppen, men dess bana och riktning präglas av rikedom och dess historia är full av exempel på hur den har hållit sig trogen evangeliet. När vi ser framåt här och nu så börjar vi inte kyrkan från början, utan vi är en fortsättning på det som en stor sky av vittnen har gjort före oss. Vi har ärvt en rik teologisk tradition som har utvecklats under flera århundraden och som också kommer att fortsätta utvecklas i framtiden.

En ortodox teolog, Jaroslav Pelikan, uttryckte det här på ett fint sätt för några decennier sedan, som om han hade en föraning om vad kyrkan skulle kämpa med idag. Eller kanske för att han visste vad kyrkan kämpar med hela tiden. Han skrev:

“Tradition is the living faith of dead people to which we must add our chapter while we have the gift of life. Traditionalism is the dead faith of living people who fear that if anything changes, the whole enterprise will crumble”.

”Traditionen är döda människors levande tro. Till den lägger vi vårt kapitel medan vi har livets gåva. Traditionalism är levande människors döda tro. De är rädda att hela bygget rasar om någonting förändras.”

(Jaroslav Pelikan, The Vindication of Tradition, The 1983 Jefferson Lecture in the Humanities)

Så här är vi, kallade att lägga till vårt kapitel. Det är i ljuset av den underbara frasen som jag ser hur lutherska kyrkor världen över fortsätter att ta till sig och leva in sig i insikten om kyrkans vigda ämbete, som är öppet för både män och kvinnor. Retrospektivt är det en ny utveckling; i perspektivet av vad Gud gör i denna värld genom Kristus och det Gud fulländar i den tid som ska komma är det en nödvändig utveckling. Det tillåter kyrkan att mer fullständigt uttrycka att det i Kristus inte längre finns jude eller grek, slav eller fri, man eller

kvinnor (Gal 3:28). Prästämbetet, öppet för både män och kvinnor, är en gåva till kyrkan, ett sätt att mer till fullo leva ut det överflöd som finns i Kristi evangelium.

Tack till Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland

Ärade kyrkomöte, min tid är slut. Inte bara min tid för det här talet, utan också min tid som generalsekreterare för Lutherska världsförbundet.

Därför tvekade jag först att tacka ja till äran att tala här inför er idag. Men sen insåg jag att om jag inte kommer så är här ingen som uttrycker både Lutherska världsförbundets och min egen personliga tacksamhet till Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.

Ärade kyrkomöte, Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland har varit en enastående trogen kyrka sedan början på vår globala resa som lutherska kyrkor. Ni har delat med er av era resurser, er ekonomi, era anställda, era kunskaper och era experters kunnande. Ni har deltagit i vårt missionala engagemang och hjälpt kyrkor att komma på fötter – så att många av dem frodas idag. Genom LVF:s World Service stödjer ni en stark diakonal närvaro bland lutheraner världen över. Ni har bidragit med anställda till vårt kansli i Genève och med medlemmar i våra styrningsstrukturer. Nyligen har ni bidragit med tilläggsfinansiering till vår snabbresponssfond för covid-19, som gör det möjligt för kyrkorna globalt att stå sida vid sida med folket under den här krävande tiden. Ni hjälper oss att tänka på enheten i Kristi kropp och vad vi ska göra närmast, så att vi omfattar och uttrycker det Gud har gjort för oss genom dopet.

Jag vill be er att fortsätta vara engagerade. LVF förändras snabbt. Det håller på att bli en mötesplats och ett ställe där man lär sig, där ingen kyrka är så rik och så stor och så gammal att den inte behöver ta emot gåvor av de andra, och ingen kyrka är så ny, så liten och så ekonomiskt fattig att den inte skulle ha gåvor att ge till de andra.

På det personliga planet vill jag säga att jag fortfarande känner mig ödmjukt tacksam för utmärkelsen Sankt Henrikskorset som er kyrka gav mig år 2018. Det är en stor heder och något som förpliktar. Jag värdesätter min vänskap och mina nära relationer till många av er. För allt detta är jag djupt tacksam och väldigt glad åt att få tillfälle att komma hit personligen för att säga: TACK!

Gud välsigne Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland.